

אתה אחד ושםך אחד

The opening lines of the middle ברכה of עשרה for שבת on תפלת מנחה call out for an explanation. Let us begin with the first line: אתה אחד, ושםך אחד:

ספר ליקוטי הפרדס מרש"י דף יח' עמ' א'—נמצא בספר יצירה למה נברא מעשה בראשית בו' ימים ולא נברא בפחות או ביותר; מיכן אתה למד אלהותו של הקב"ה. ששה ימים הם ג' כיתות המעידים על הקב"ה ועל ישראל ועל השבת. שכשאתה מחלק ששת ימי בראשית לשלשה נמצא בכל אחד מהן—עמוד ב—כיתות הראויים להעיד. שני ימים שמעידים על הקב"ה שהוא אחד ואין אחר זולתו. והוא ברא את כל העולם כולו למעלה ולמטה והוא ראשון והוא אחרון. ושני ימים מעידים על ישראל שהם אום סגולה וגוי אחד ובחר במ א—ל אחד ואלהות מלכותו עלינו. ושני ימים מעידים על השבת כי בששת ימים עשה הכל וביום השביעי שבת וינפש. וצוה לעמו ישר' לנוח בו ולשבות בו זכר למעש' בראשית.

Translation: We find in the Sefer Ha'Yetzeira the reason that G-d created the world in six days and did not do so in more or less days. From this fact you can witness the grandeur of G-d's reign. The six days represent three sets of witnesses, two in each set, who testify concerning G-d, the Jewish People and Shabbos. When you divide the six days of creation by three, you are left with the number of witnesses, two, that together comprise a valid set of witnesses. Two days act as witnesses to testify that G-d is one and there is none like Him. He created the whole world, including both the upper and lower worlds. G-d is the first and G-d will be the last. Two days act as witnesses to testify that the Jewish People are a special people, a singular nation that was chosen by G-d who is the One who reigns over us both as a G-d and as King. Two days act as witnesses to testify in favor of Shabbos that G-d created the world in six days and rested on the seventh day. He then commanded the Jewish People to rest on that day each week to commemorate the creation of the world.

נמצא כי כולם עדים כי הם כאשר הם אדונים ומלכים ומשובחים על כולם. ישראל אדונים ומלכים וסגולים על כולם. השבת יום מנוחה ויום הירות כאדון וכמלך על כולם. ואילו ג' האדונים ומלכים הן וישראל ושבת חוזרין שלשתן ומעידין זה על זה. הקב"ה וישראל הם מעידים על השבת שנבחר מכל הימים והוא מיוחד בין שאר הימים דכת' (תהלים קלט', טז') ימים יוצרו ולו אחד בהם. זהו שבת שנבחר בו מכל הימים. ויום זה אחד לו להקב"ה שהוא אחד והכל נעשה בדברו והוא המקדש את ישראל ואת השבת דכתיב כי אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני ה' מקדשכם וכתיב והייתם קדושים כי קדוש אני וכתיב ויקדש אותו כי בו שבת וגו' את יום השבת ויקדשהו וכמו כן הקדוש ברוך הוא והשבת הן מעידין על ישראל שהם סגולה מכל העמים וקדושים וגוי אחד בארץ והם נצטוו להקדיש את א—להי ולקדש השבת.

Translation: All three, G-d, the Jewish People and Shabbos, have standing to act as witnesses because each is master, king and the best of their class. The Jewish People are masters, kings and the best nation of all. Shabbos is a day of rest, a day of freedom, that stands as master and king over the other days of the week. The three, G-d, the Jewish People and Shabbos, also testify in pairs with the others. G-d and the Jewish People testify concerning Shabbos that it was chosen over the other days and is unique among the days of the week as it is written: also the days in which they are to be fashioned, and for it too there was one of them. That verse is a reference to Shabbos which was chosen from all the days. That is a singular day for G-d who is a singular entity who created all by His word. He sanctifies the Jewish People and Shabbos as it is written: It is a sign between Me and you and your descendants to know that I am G-d who sanctifies you; and it is written: and you will be holy because I am holy; and it is written: and G-d sanctified the day of Shabbos because on that day G-d rested etc. In the same manner, G-d and Shabbos act as witnesses to testify as to the Jewish People that they are unique among nations and are holy and are a singular people in the world and they were commanded

to sanctify G-d and to sanctify Shabbos.

נמצאו אילו ג' מלכים שהם גדולים על כולם. א-להינו גדול ומלך ואדון ומתגאה על כל האומות תחת ומעלה ואין כמוהו בכל א-להי העמים ככת' מי כמוכ' בא-לים ה' מי כמוכה וגו' יש גדול ומלך ואדון ומתגאה על כל האומות והוא עם אחד ומיוחד לא-ל אחד. וייחוד א-ל אחד בגוי אחד כדכת' שמע ישראל ה' א-להינו ה' אחד. השבת גדול ומלך ואדון ומתגאה על כל הימ' והוא יום אחד ומיוחד לא-ל אחד וייחוד א-ל אחד ביום אחד כדכת' מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'. נאה לא-ל אחד להתייחד בגוי אחד וביום אחד. ועל כן אומר בשבת במנחה אתה אחד ושםך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ כדכתיב (שמות טז, כט') ראו כי ה' נתן לכם את השבת. ואמרו רבותינו כל השומר שבת כראוי מקרב הישועה כדכתיב (ישעיהו ל', טו') בשובה ונחת תושעון. שובה ונחת זהו שבת. וכן הוא אומר בשובה ונחת תושעון וכן הוא אומר (ישעיהו ל"ב, יח') וישב עמי בניה שלום ובמשכנות מבטחים ובמנוחות שאננות. ובמדרש תילים דורש מקרא זה. ואומר עמי ששמרו משמרת השבת יזכו לישוב בנה שלום וגו'.

Translation: You find these three, G-d, the Jewish People and Shabbos, standing out as kings over all else in their class. Our G-d is great and is king; master who reigns over all the nations below and above. There is none like G-d among the gods of the nations as it is written: Who is like G-d among the gods. There is a nation that is great, a king and master, which rises above the other nations. It is a singular nation that serves a singular G-d. That one nation serves a G-d who is singular is represented in the verse: Shema Yisroel. Shabbos is great, king and master and rises above the other days of the week. It is a singular day that is special to a singular G-d. This fact is represented in the verse: Mizmor Shir L'Yom Ha'Shabbos Tov L'Hodos L'Shem. It is appropriate that a singular G-d associates Himself with a singular nation and with a singular day. That is why we say on Shabbos at Mincha: Ata Echad V'Shimcha Echad Oo'Mi K'Amcha Yisroel Goy Echad B'Aretz, as it is written: Notice that G-d granted you the day of Shabbos. Our Sages said: whoever observes Shabbos properly brings the ultimate redemption closer as it is written: In ease and rest shall you be saved. The words: Shuva V'Nachas represent Shabbos. And so too in the verse: And my people shall dwell in a peaceable habitation, and in secure dwellings, and in safe resting places; Midrash Tehillim explains this verse to mean: My nation which observes Shabbos appropriately will merit to sit peacefully in its land.

The words of the first line are borrowed from verses:

פירושי סידור התפילה לרוקה [קג] אתה אחד-אתה אחד דכתיב ה' א-להינו ה' אחד. ושםך אחד הוא שם הנכבד דכתיב יהיה ה' אחד ושמו אחד, שם הנכבד והנורא שמו מיוחד ואין שני לו. ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דכתיב (שמואל ב', ז', כג') ומי כעמך ישראל גוי אחד, (עמוד תקפד) כשם ששםך הנכבד אחד ואתה אחד בכל בריותיך, כן ישראל גוי אחד בארץ אין להם זוג והן דומין לך, (שיר השירים ה', ב') יונתי תמתי, תאומתי.

Translation: The words: Ata Echad are taken from the verse: G-d, our G-d, G-d is one. The words: Shimcha Echad represents G-d's special name as we see in the verse: G-d will be recognized as the only One and His name will be recognized as the only Name. That is G-d's special and awesome name, the Shem Ha'Miphorush, and there is no name like that name. The words: Mi K'Amcha Yisroel Goy Echad B'Aretz are based on the verse: Mi K'Amcha Yisroel Goy Echad B'Aretz. That means that just as Your honored name is singular and You are singular among all creations so too the Jewish People are a singular nation which has no match. In that way the Jewish People resemble G-d as we see in the verse: my dove, my perfect one.

Another view of the first line of the middle ברכה of עשרה שמונה מנחה for שבת on תפלת מנחה של שבת :

ספר אבודרהם תפלת מנחה של שבת-אתה אחד ושםך אחד. לפי שבשחרית של שבת ניתנה התורה והתפללנו ישמה משה שהוא מדבר במתן תורה תקנו לומר במנחה אתה אחד, כלו' כשם שאתה אחד ואין כמוך כמו כן מי כעמך ישראל גוי אחד שהם לבדם רצו לקבל תורתך ולא האומות. והיינו דדרשינן

להבין את התפלה

בפרקא קמא דברכות (ו, א) והגיגה (ג, א) את ה' האמרת היום וה' האמירך היום. אמר הקב"ה אתם עשיתוני הטיבה אחת בעולם שנאמר שמע ישראל ה' אחד ואני אעשה אתכם הטיבה אחת בעולם שנאמר (ש"ב ז, כג) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ופי' הטיבה כריתה מלשון מחוטב עציך. ור"ל דבר נפרד ומיוחד שאין כמוהו בכל האחדים והיחודים. הדרוש את ה' האמרת היום בנימטריא זו קריאת שמע. פירוש אתה אחד שהשם יתברך אינו מתחלק ולא מורכב כמו שאר האחדים שהם מספר ונחלקים לשני אחדים רק הוא יתברך אחד בתכלית האחדות בלא הרכבה ובלא חלוק.

Translation: Because the Torah was given to the Jewish People on Shabbos morning, we say: Yismach Moshe in Shemona Esrei of Shabbos Shacharis. It is a Piyut that speaks of the giving of the Torah. For a similar reason our Sages composed the middle Bracha of Shemona Esrei for Shabbos Mincha to read: Ata Echad. In other words, just as You, G-d, are singular and no other god is like You, so too there is no nation like Your people, the Jewish People, a singular nation, which was the only nation willing to accept Your Torah. None of the other nations were willing to accept it. That is what we learn in the first chapter of Maseches Brachos and Maseches Chagiga: You have made me a unique entity in the world, and I shall make you a unique entity (Chativa) in the world. 'You have made me a unique entity in the world', as it is said: Hear, O Israel, the Lord our God, the Lord is one. 'And I shall make you a unique entity in the world', as it is said: And who is like Your people Israel, a nation, like no other on the earth. The word: Chativa means something cut in a special way, as in the phrase: and who cuts your trees. This means something which is unique which has no duplicate among the others. Calculate the gematria of Es Hashem He'Emarta Ha'Yom and you will find the same number as Kriyas Shema. This means You are singular in that G-d cannot be divided not like other gods which can be divided. G-d alone is one which cannot be grafted or divided.

ושמך אחד זה הוא שם בן ארבע אותיות שהוא שם מיוחד לו יתברך. דבר אחר אתה אחד לפי שכל הנבראי הם בשלשה עינים ילד ובחור וזקן אבל הקב"ה לעולם הוא בענין אחד ולא ישתנה. ושמך אחד ולא כן בנבראים כדאמרינן בתנחומא (עיי' קה"ר פ"ו, ג) שלשה שמות נקראין לו לאדם אחד שקראוהו אביו ואמו ואחד שקורין לו בני אדם ואחד שקורא הוא בעצמו אבל הקב"ה שמו אחד ולא ישתנה. ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ פסוק הוא (ש"ב ז, כג).

Translation: And Your name is one. That is a reference to G-d's name that consists of four letters, a name that is unique to G-d. Another explanation: You, G-d, are one in that You are not like other creations that pass through different stages: youth, maturity and old age. G-d remains at one stage and does not change. Your name is one which is not like the names of other creatures. We learned in Midrash Tanchuma: Man has three names: his first name is given to him by his parents; a second name is given to him by his acquaintances and a third name by which he calls himself. G-d, on the other hand, maintains a name that does not change. The words: and who is like the Jewish People Your nation are taken from Shmuel 2, chapter 7, verse 23.

The words: אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ undoubtedly were composed as a שמונה ברכה of פיוט. The author apparently followed the pattern of the words found in the third ברכה of שמונה עשרה that we recite just before אתה אחד ושמך אחד:

- ◆ אתה קדוש, ושמך קדוש, וקדושים בכל יום יהללוך סלה.
- ◆ אתה אחד, ושמך אחד, ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ.

The ברכה of אתה אחד is different from the other middle ברכות of שמונה עשרה in that we are adding words of praise of G-d. A question was raised as to the propriety of reciting similar words in the פיוט of כתר מלכות composed by Ibn Gabriol and incorporated into the יום כיפור service among Sephardim. The פיוט contains lines that begin with the word: אתה and are descriptions of G-d. It is possible to raise the same question concerning the פיוט of אתה אחד ושמך אחד. The propriety of

adding words of praise of G-d into שמונה עשרה may explain why two versions of the middle ברכה of שמונה עשרה for תפלת מנחה on שבת developed. The following presents the issue and provides an explanation:

בית יוסף אורח חיים סימן קיג' ומ"ש בשם הרמב"ם, הוא בפ"ט מהלכות תפילה (ה"ז) ובספר המורה ח"א פרק נ"ט האריך בזה לגנות המשוררים והמליצים המרבים בתוארים לשם יתברך. ונראה שנהגו העולם כדברי רב יונה דאילו לפי דברי הרמב"ם יש לזוהר מלומר מה שכתוב בכתר מלכות כי אתה אחד ואתה חי ואתה גבור ואתה קיים ואתה גדול ואתה חכם ואתה אלוה וכן כל התוארים שכתובים בבקשת שמע קולי ולא ראינו ולא שמענו מי שנמנע מלאמרם:

Translation: The Rambam in the Ninth Chapter of Hilchos Tefila, Halacha 7, and in Moreh Nevuchim First Part, Chapter 9, wrote disparagingly about authors who include multiple descriptions of G-d in their liturgical compositions. The community appears to have accepted an opposing opinion, the opinion of Rav Yonah, because if you accept the holding of the Rambam you could not recite what is written in the Piyut: Keter Malchus in which Ibn Gabriol includes the following: Because You are One and You live forever, and You are courageous and You exist forever. You are great and You are wise. You are G-d. We find similar descriptions plus more in the Piyut of Shema Koli and yet we do not find anyone who objects to reciting those Piyuttim.

וכתב הר"ר יונה (כג: ד"ה גמ') על ההוא דנחית וכו' יש מפרשים דדוקא בשמות התואר כגון אלו אין לו להאריך אבל בדברים של שבח אם משבח למקום שעשה עמנו נסים ונפלאות ומספר אותם אינו אסור ונראה שאפילו בזה הענין אין לו להאריך על מה שתקנו חז"ל יותר מדאי דהא אמרינן (מגילה יח.) כל המספר בשבחו של מקום יותר מדאי נעקר מן העולם ואפשר לומר שלא אמרו זה אלא כשחותם בו בברכה שכל הברכות הם תואר כגון מחיה מתים רופא חולים גואל ישראל אבל כשאינו חותם על השבח בברכה אין בכך כלום. והנכון כדי לצאת מספק זה שמי שירצה להאריך בשבח המקום ברוך הוא שיאמר אותו בפסוקים וכיון שאומר פסוקים אם משבח למקום דרך קריאת הפסוקים אין בכך כלום עכ"ל: מצאתי כתוב על שם הרא"ה (ברכות פ"ה עמ' צו) אע"ג דשתיקתא מעליותא כלפי שמיא הני מילי באדכורי שבחא בדידיה דרחמנא כגון אדיר ונורא ואמיץ דאנן לית לן דעה לאדכורי שבחיה אבל לספר נפלאותיו וניסיו ונבורותיו כל המוסף הרי זה משובח וזהו כל ספר תהילים ותושבחות הצדיקים ע"כ:

Translation: Rav Yonah wrote that some explain that only descriptions like the ones objected to in the Gemara should not be said. However, other words of praise of G-d, such as praise for performing miracles recited in narrative form, are not prohibited. It would appear to me that in even in those cases it is preferred that a person not go to any great length in describing G-d's attributes based on what our Sages provided (Megilah 18a) that he who relates too much praise of G-d deserves to be removed from this world. We might also be able to limit the prohibition found in the Gemara to the end of Brachos. Each Bracha ending is a summary of the theme of the Bracha as in the Bracha who resurrects the dead, who heals the sick, who rescues the Jewish People. Adding to other parts of the prayers does not appear to be a problem. I would recommend that if a person wants to elaborate on his praise of G-d, he should do so by quoting verses. Quoting verses for the purpose of adding words of praise is not objectionable. I found it written in the name of the Ra'Ah (Brachos Fifth Chapter Side 97) that silence is preferred when referring to G-d. I believe he is referring to including words of praise like majestic, awesome, courageous. His objection lay in the fact that we lack the mental capacity to justify saying such words. On the other hand, we are permitted to speak of G-d's miracles and great actions. He who increases the amount he says in reference to those actions is to be praised. That would include reciting words from the book of Tehillim and words of praise composed by our righteous sages.

We can therefore conclude that whoever composed the lines of אתה אחד ושמך אחד was careful to base those words on words he found in תנ"ך and to follow the pattern of the words in the ברכה of הא-ל הקדוש.

SUPPLEMENT

Why Do We Recite קדיש After קריאת התורה On Mondays And Thursdays But Not After קריאת התורה At מנחה On שבת

Two answers:

ספר כלבו סימן מ'—ואח"כ מוציאים ספר תורה וקורין ג' בסדר השבוע הבא י' פסוקים לכל הפחות, ואחר גוללין הספר ואין אומרים קדיש אחר קריאת התורה כמו שעושים בשחרית. והטעם כי בשחרית אומרים אותו לפי שאומרים אשרי אחר הגלילה ולשון אשרי יושבי משמע לשון שהיה ועכוב כמו שאמרו ז"ל חסידים הראשונים היו שוהין שעה א' ומתפללין שנאמר (תהלים פד', ה') אשרי יושבי ביתך והדר יהללוך סלה, וכדי שלא ישהו כל כך אחר קריאת התורה קודם הקדיש אומרים אותו אחר קריאת התורה אבל במנחה שאין אומרים כלום בין קריאת התורה לתפלה די לנו בקדיש א' שלפני התפלה, והוא הדין למנחה של תענית שקורין ויחל שאין אומרים קדיש עד לפני התפלה.

Translation: After we remove the Sefer Torah, we call three to read the upcoming Parsha from the Torah, at least ten verses. Then the Sefer Torah is rolled closed but we do not recite Kaddish after Kriyas Ha'Torah as we do in Shacharis on Shabbos. We recite Kaddish after Kriyas Ha'Torah in Shacharis because we say Ashrei after rolling the Torah closed. The words of Ashrei represent the need to sit for a period of time before praying as our Sages taught us: the first righteous men would sit for an hour and then pray, as we learn from the verse: Happy are those that sit in Your home. The verse then continues: and they will praise you. Out of concern that too much time will pass between when we complete Kriyas Ha'Torah and the recital of Kaddish, we say Kaddish immediately after Kriyas Ha'Tora. At Shabbos Mincha we do not have that concern since we do not recite anything between the end of Kriyas Ha'Tora and the recital of Shemona Esrei. It is therefore sufficient to recite Kaddish only once, before Shemona Esrei. We act in a similar manner at Mincha of a fast day, when we read Va'Yichal in that we do not recite Kaddish until just before Shemona Esrei.

מחזור ויטרי סימן קלז'—מה ששליח ציבור אינו אומר קדיש לאחר ספר במנחה כדרך שהוא מקדש אחר קרייתו ביוצר. זה סברו של דבר. אם יאמר קדיש על המגדל במה יתחיל להתפלל בלחש אלמלא הקדיש שאומר לפני התיבה. ובעליתו פותחין הציבור צקון לחשם. אבל ליוצר שזקוק לומ' אשרי יושבי על המגדל מתוך שהוא צריך לשהות ולעמוד במוסף. דיושבי משמע שהייה ועכבה. דאמר מר חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין. שנאמר אשרי יושבי ביתך. והדר יהללוך סלה. לכך הוא מקדש לספר תורה. וכשיורד למטה חוזר ומקדש על מקראות שאמרנו. ועל קדיש זה עומדין לתפילה. אבל בקרייה של מנחה אינו צריך לומר אשרי. שאין שם שהייה לתוספת תפילה. לכך הוא מעכב הקדיש של קרייה עד שירד למטה ויקדש לפני התיבה. ועל ידי כן עומדים הציבור לתפילה: יושבי. לשון

שהייה. כמו שבו לכם פה. וישבו שרי מואב.

Translation: That the prayer leader does not recite Kaddish after Kriyas Ha'Torah at Mincha on Shabbos as he does at Shacharis on Shabbos can be explained as follows: If he were to recite Kaddish while standing on the Bimah, what will he say as a prelude to reciting Shemona Esrei if not Kaddish? After he returns the Sefer Torah to the ark, the congregation begins to pour out its heart in prayer. But at Shacharis since the prayer leader first recites Ashrei, connoting a period of contemplation, as we learned that the first righteous men would wait an hour before praying as it says: Ashrei Yoshvei Beisecha and then it says: they will praise you. That is why in Shacharis he must first recite Kaddish immediately after Kriyas Ha'Torah. When he returns to his place he says Kaddish again because he has recited the verses of Ashrei. With that Kaddish we prepare to recite Shemona Esrei. However after Kriyas Ha'Torah at Mincha, we do not say Ashrei. We do not sit and contemplate before Shemona Esrei. That is why he delays the recital of Kaddish until he returns to his place. After reciting that Kaddish the congregation proceeds to recite Shemona Esrei. The word Yoshvei connotes waiting as in the verse: wait here with the donkey and in the verse: and the officers of Moab waited.